

ΖΩΝΤΑΣ ΤΗΝ ΑΥΤΟΝΟΜΙΑ: ΤΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΤΩΝ ΖΗΠΑΓΙΣΤΑΣ

ΣΥΛΛΟΓΙΚΟΤΗΤΑ RAMONA

«Τι σημαίνει να είσαι Ζαπατίστα;», ερωτήσαμε σε μια αλλιώτικη σχολική αίθουσα κάπου στο νότιο Μεξικό.

«Σημαίνει να οργανώνεσαι μόνος σου, να στήνεις τες δικές σου δομές, τα δικά σου προγράμματα εκπαίδευσης τζαι υγείας, χωρίς να χρειάζεσαι το κράτος», απάντησε ο πρώτος μαθητής που επήρε το λόγο. «Σημαίνει τη συμμετοχή των γυναικών σε κάθε τομέα», πρόσθεσε μια μαθήτρια. ««Να είσαι ζαπατίστα, σημαίνει πρώτα απ' όλα να είσαι άνθρωπος ελεύθερος. Σημαίνει να έσείς την ελευθερία του να οργανώνεσαι. Σημαίνει πολλή δουλειά, σημαίνει πως κάποιες φορές εννιάσεις παραπάνω να φάεις τζαι άλλες πιο λλλίο, κάποιες φορές εννα μπορείς να τζοιμηθείς τζαι άλλες όι. Σημαίνει να υπηρετείς το λαό, τζαι να θέλεις την ελευθερία ούλλου του κόσμου, όι μόνο τη δικιά σου», εσυμπλήρωσε ένας που τους "promotores" όπως ονομάζονται οι καθηγητές.

Οι Ζαπατίστας αποτελούν τη μεγαλύτερη, πιο συνεπής επαναστατημένη τζαι αυτόνομη κοινότητα στον κόσμο. Αποτελούνται που πολλές διαφορετικές ιθαγενικές κοινότητες στο Μεξικό που επαναστατήσαν το 1994 τζαι σιγά σιγά εχτίσαν τις δικιές τους αυτόνομες δομές άμεσης δημοκρατίας, συλλογικής οικονομίας, παιδείας, δικαιοσύνης τζαι υγείας, πέραν που - τζαι ενάντια στο κράτος. Μέσα στην επανάσταση επαιζαν κομβικό ρόλο οι γυναίκες Ζαπατίστας, οι οποίες εδιεκδικήσαν τζαι εκερδίσαν την ισότητα, την αξιοπρέπεια τζαι την ελευθερία τους. Ο αγώνας τους αποτελεί επίσης έναν αγώνα για την οικολογία, την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος τζαι της πολιτισμικής κληρονομιάς.

Αυτονομία σημαίνει για τους Ζαπατίστας την ανεξαρτησία των κοινοτήτων τους που οποιεσδήποτε εξωτερικές δυνάμεις. Σημαίνει την απελευθέρωση που τα δεσμά του κράτους, την ελευθερία των συλλογικών αποφάσεων, της αυτοδιοίκησης, της άμεσης δημοκρατίας. Η έννοια της ελευθερίας πρέπει να ιδωθεί, στην προκειμένη, υπό το πρίσμα της συλλογικότητας: αποτελεί την ελευθερία του εμείς, του συζητούμε, του δουλεύουμε, του αποφασίζουμε, του διοικούμε τους εαυτούς μας. Αυτονομία εν η ελευθερία της συλλογικής αυτοδιαχείρισης των κοινών που την ίδια την κοινότητα.

«ΔΙΟΙΚΩΝΤΑΣ ΥΠΑΚΟΥΩΝΤΑΣ»

Το πολιτικό σύστημα των Ζαπατίστας βασίζεται στες αρχές της συλλογικότητας, της ελευθερίας, της αυτοδιοίκησης τζαι της αυτονομίας. Η εξουσία πηγάζει που τες ίδιες τις κοινότητες, διαχύτε σε αυτές τζαι επιστρέφει σε αυτές. Το μοντέλο αυτοδιοίκησης βασίζεται στο μότο «διοικούμε υπακούοντας» (*mandar obedeciendo*). Τούτο εν σημαίνει απλά πως υπάρχει μια κυβέρνηση που υπακούει στη θέληση του λαού, αλλά ότι ο ίδιος ο

λαός κυβερνά τον εαυτό του. Με τούτον τρόπο εξαφανίζονται τα όρια μεταξύ κυβερνώντων τζαι κυβερνωμένων.

Υπάρχουν τρία επίπεδα διακυβέρνησης στις ζαπατιστικές κοινότητες: το χωρκό, ο δήμος τζαι η ζώνη. Το πρώτο τζαι βασικότερο επίπεδο εν το χωρκό (*pueblo*). Στις συνελεύσεις ενός χωρκού συμμετέχουν ούλλ@ οι ζαπατίστας κάτοικ@, ενώ διαφέρουν που χωρκό σε χωρκό η συχνότητα των συνελεύσεων, το όριο ηλικίας για συμμετοχή κτλ. Τα χωρκά λειτουργούν ως πρωταρχικοί πυρήνες της αυτοδιοίκησης, αφού τζαμέ λαμβάνονται οι περισσότερες αποφάσεις τζαι λύνονται οι πλείστες διαφορές της καθημερινής ζωής.

Η συνέλευση του χωρκού «ονομάζει», μέσω διαδικασίας συναίνεσης, κάποια άτομα που εννα τα εκπροσωπούν στους αυτόνομους δήμους. Οι αυτόνομοι δήμοι αποτελούν το δεύτερο επίπεδο διακυβέρνησης. Εν υπεύθυνοι για το συντονισμό τζαι την οργάνωση των χωρκών, καθώς τζαι για τη διαχείριση ανταλλαγής προϊόντων, τα σχολεία του δήμου, την παροχή υγείας σε δημοτικό επίπεδο, ζητήματα γης κ.α. Τα άτομα που εκπροσωπούν τα χωρκά στο δήμο έχουν μια θητεία ενός με τριών χρόνων (ανάλογα με την κοινότητα).

Τέλος, στο τρίτο επίπεδο εν τα πέντε «Συμβούλια Καλής Διακυβέρνησης» (*Junta de Buen Gobierno*) που στεγάζονται στα Caracol (κάτι σαν επαρχίες). Τα Συμβούλια εν τα ανώτερα βασικά κέντρα διοίκησης της αυτόνομης διακυβέρνησης. Συντονίζουν τα δημαρχεία, διαχειρίζονται τα ανεπίλυτα προβλήματα τζαι συγκρούσεις, εν υπεύθυνα για την επιτήρηση των εργασιών τζαι την τήρηση των νόμων, για τη δικαιοσύνη, την παιδεία τζαι την υγεία σε επίπεδο ζώνης.

Μέσω των συνελεύσεων τούτων, το ιδανικό της Αυτονομίας εφαρμόζεται στην πράξη, αφού γίνεται η προσπάθεια να επιλυθούν όσο περισσότερα ζητήματα εν δυνατόν στο επίπεδο του χωρκού, στο επίπεδο δηλαδή που συμμετέχουν ούλλοι τζαι ούλλες. Κανένας/καμιά εκπρόσωπος εν λαμβάννει μισθό, ενώ ούλλ@ εν άμεσα ανακλητοί. Οι εκπρόσωποι «ονομάζονται» που τη συλλογική θέληση της συνέλευσης, όπως επίσης οι αποφάσεις λαμβάνονται με συναίνεση τζαι όι με ψηφοφορία. Η διαδικασία τούτη απαιτεί μεν περισσότερο χρόνο, αποτελεί δε υψίστης σημασίας άσκηση της συλλογικότητας, του συμβιβασμού, του συνυπάρχειν.

ΣΥΛΛΟΓΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Ίσως ο κύριος λόγος που οδήγησε στην επανάσταση του '94 να ήταν η οικονομική εξαθλίωση των ιθαγενών στην Chiapas. Το πλεονέκτημα που είχαν οι Ζαπατίστας απέναντι στον νεοφιλελεύθερο επεκτατισμό όμως ήταν ότι λόγω γεωγραφικών συγκυριών εμπόρεσαν

να επαναδιεκδικήσουν τζαι να απαλλοτριώσουν μεγάλες εκτάσεις καλλιεργήσιμης γης. Η διαμόρφωση μιας γεωργικής οικονομίας ακολουθώντας ένα κολλεκτιβιστικό μοντέλο ήταν, έτσι, η μόνη ίσως λειτουργική επιλογή.

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΓΗ

Η γη που απαλλοτριώσαν οι Ζαπατίστας ανήκει στην κοινότητα τζαι παρότι παραχωρούνται κομμάτια γης σε κάθε οικογένεια, πρόκειται απλά άδεια χρήσης τζαι τίποτε παραπάνω. Οπότε η γη που παραχωρείτε σαν οικονομικό υποβοήθημα προς την εκάστοτε οικογένεια εν θεωρείτε ούτε που τους ίδιους σαν προσωπική ιδιοκτησία καθώς το οικογενειακό πλαίσιο αντιμετώπιζετε σαν έναν εν γένει πλαίσιο συλλογικής διαβίωσης.

ΣΥΛΛΟΓΙΚΗ ΓΗ

Πάνω στην συλλογική γη εν ούλλοι υποχρεωμένοι να δουλεύουν, άντρες τζαι γυναίκες, 3 μέρες την βδομάδα, ενώ τις υπόλοιπες εν ελεύθεροι να δουλεύουν την οικογενειακή τους γη. Οι μόνοι που εξαιρούνται εν τα μέλη της διακυβέρνησης τζαι του δήμου αλλά τζαι οι δασκάλοι τζαι γιατροί. Για όσο χρονικό διάστημα ασκούν τα συγκεκριμένα λειτουργήματα, η κοινότητα πρέπει να φροντίζει τζαι τη δικιά τους οικογενειακή γη.

Η αγροτική παραγωγή επικεντρώνεται πάνω σε πολλά συγκεκριμένα προϊόντα, όπως ρύζι, καλαμπόκι, φασόλια, ζάχαρη, μπανάνες, καφέ. Εκτρέφουν γουρούνια κότες τζαι αγελάδες. Τα συγκεκριμένα προϊόντα καλύπτουν τις βασικές διατροφικές ανάγκες της κοινότητας.

Εκτός τούτου υπάρχουν τζαι οι τοπικοί συνεργατισμοί, αρκετοί από τους οποίους αποτελούν γυναικείες κολεκτίβες. Υπάρχουν, για παράδειγμα συνεργατισμοί για τον καφέ τζαι την εκτροφή αγελάδων ενώ οι γυναικείες κοοπερατίβες συνηθίζουν να ασχολούνται με χειροτεχνίες τζαι την δημιουργία κήπων με λαχανικά. Ακόμα κάτι που παρατηρίσαμεν σε ούλλα τα χωράκια ανεξαιρέτως εν τα συλλογικά μακάλικα, τα οποία προμηθεύουν τους κατοίκους με προϊόντα πρώτης ανάγκης σε λογικές τιμές, παράγοντας τζαι κέρδος. Το κέρδος τούτο χρησιμοποιείται για να καλυφθούν τυχόν κοινά έξοδα, όπως για παράδειγμα τα μεταφορικά των αντιπροσώπων του χωριού όταν επισκέπτονται άλλα χωράκια για συνελεύσεις των αυτόνομων δήμων ή του συμβουλίου καλής διακυβέρνησης.

ΑΥΤΟΝΟΜΗ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ

Η Ζαπατιστική δικαιοσύνη, ή όπως την αποκαλούν οι ίδιοι οι Ζαπατίστας, «Η Άλλη Δικαιοσύνη», εστήθηκε, αφενός, αντλώντας γνώση που τα εθιμικά συστήματα δικαιοσύνης προτιήτερον αλλά τζαι τωρασινών ιθαγενών λαών, τζαι αφετέρου, πιάνοντας παραδείγματα που τα σύγχρονα συστήματα δικαιοσύνης αποσκοπώντας (με επιτυχία θα ελέγαμε) στο να μεν επαναλάβει τα σοβαρά προβλήματά τους. Χαρακτηριστικό της αποτελεσματικότητας της εν το γεγονός ότι ακόμα τζαι άτομα που ενεν Ζαπατίστας, αποτάσσονται στην «Άλλη Δικαιοσύνη» για την επίλυση των διαμαχών μεταξύ τους.

Για την επίλυση θεμάτων εσωτερικής δικαιοσύνης τα μέρη αποτάσσονται είτε στις αρχές του χωρκού, είτε στο Δημοτικό Συμβούλιο, ή στο Συμβούλιο Καλής Διακυβέρνησης. Οι εκτελεστικές αρχές καλούνται να παίξουν το ρόλο του δικαστή, ο οποίος ρόλος εν παραπάνω μεσολαβητικός παρά δικαστικός. Κατά τη διάρκεια της δικαστικής διαδικασίας δεν ξεοδεύεται ούτε τζαι ένα πέσο εφόσον εν υπάρχουν δικηγόροι τζαι οι “δικαστές” βλέπουν την δουλεία τους ως καθήκον προς την κοινότητα τζαι όι σαν επάγγελμα.

Οι διαδικασίες ενεν καθόλου χρονοβόρες αφού εν υπάρχει ούτε γραφειοκρατία να καθυστερεί την διαδικασία, ούτε μεγάλος αριθμός υποθέσεων. Το μόνο που μπορεί να πάρει λλίο παραπάνω χρόνο εν η επιβολή ποινής, τζαι τούτο επειδή η ποινή αποφασίζεται που ούλλα τα μέρη στη δίκη: παραπονούμενο, κατηγορούμενο τζαι δικαστική αρχή.

Οι ποινές που μπορεί να επιβληθούν είναι συνήθως η αποκατάσταση του παραπονούμενου μέρους στη θέση που εννα ήταν εάν δεν εδιαπράττετον το αδίκημα. Ποττέ δεν επιβάλλεται χρηματική ποινή τζαι όταν δεν αρμόζει η αποκατάσταση, όπως για παράδειγμα όταν τιμωρείται άτομο επειδή έπινε αλκοόλ, τότε η ποινή μπορεί να εν εξαναγκαστική συλλογική δουλεία (ούτος ώστε η κοινότητα να επανακτήσει την εμπιστοσύνη της προς το άτομο που εδιέπραξε το «αδίκημα») ή κατακράτηση σε ένα χώρο μέσα στο Caracol η οποία ως συνήθως διαρκεί όσο διαρκεί η εξαναγκαστική συλλογική εργασία. Η χειρότερη ποινή θεωρείται ο εξοστρακισμός.

ΑΥΤΟΝΟΜΗ ΠΑΙΔΕΙΑ

Όταν μιλούμε για αυτόνομη παιδεία στην περίπτωση των Ζαπατίστας, εν πρέπει να συγκρίνουμε με τον τύπο μόρφωσης που γνωρίζουμε στο δυτικό κόσμο. Πριν την επανάσταση, στες ιθαγενικές περιοχές στη Chiapas υπήρχαν ελάχιστα σχολεία, τα κορίτσια πολλές φορές εν εμπορούσαν να γίνουν μαθήτριες ενώ οι τυχεροί που είχαν πρόσβαση σε σχολείο εδιδάσκονταν μόνο στα ισπανικά τζαι όι στη μητρική, ιθαγενική τους γλώσσα. Η

επανάσταση έθεσε, έτσι, ως βασικό πυλώνα της το να πάρουν οι ιθαγενείς τη μόρφωση στα χέρια τους. Εχτιστήκαν τζαι λειτουργούν εκατοντάδες αυτόνομα σχολεία πρωτοβάθμιας τζαι δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, όπου ούλλ@ έχουν το δικαίωμα της δωρεάν μόρφωσης, τόσο στα ισπανικά όσο τζαι στις ιθαγενικές γλώσσες.

Οι «καθηγητές» προέρχονται που τες ίδιες τες κοινότητες τζαι ονομάζονται “promotores de educación”, δηλαδή «προωθητές της εκπαίδευσης», θέλοντας έτσι να σπάσουν τους αυστηρούς διαχωρισμούς ανάμεσα σε διδάσκοντες-διδασκόμενους. Οι “promotores” προέρχονται που τες κοινότητες τζαι εν λαμβάνουν μισθό. Αντί αυτού, λαμβάνουν φροντίδα που την κοινότητα, η οποία δουλεύει τζαι τα χωράφια τους όταν οι ίδιοι εργάζονται στα σχολεία. Οι αποφάσεις για την ύλη των μαθημάτων λαμβάνονται σε συνελεύσεις με τις κοινότητες που γίνονται στην αρχή της χρονιάς, ενώ οι καθημερινές αποφάσεις σε κάθε σχολείο λαμβάνονται μέσα που συνελεύσεις των promotores. Στα σχολεία, promotores τζαι μαθητ@ εν συνυπεύθυνοι για την καθαριότητα, τη φροντίδα της γης τζαι κάθε εργασία. Μερικά που τα μαθήματα που διδάσκονται εν η ιστορία, τα μαθηματικά, η γλώσσα, η αγρο-οικολογία τζαι η αυτονομία. Δίνεται έμφαση στην πρακτική εργασία της γης παρά στα θεωρητικά μαθήματα αφού αποτελεί την βασική ανάγκη της κοινότητας. Η όλη φιλοσοφία της αυτόνομης παιδείας καθορίζεται που τες αρχές της συνεργασίας, της αλληλοβοήθειας, της αμοιβαιότητας τζαι της κριτικής σκέψης.

ΑΝΤΙ ΕΠΙΛΟΓΟΥ: Η ΑΥΤΟΝΟΜΙΑ ΤΩΝ ΖΑΠΑΤΙΣΤΑΣ ΚΙΝΑΥΝΕΥΚΕΙ

Όταν εξεκινήσαν την επανάστασή τους το 1994, μέσα στα πλαίσια της κατάρρευσης του «υπαρκτού σοσιαλισμού» τζαι της απόλυτης κυριαρχίας του νεοφιλελευθερισμού, οι Ζαπατίστας εδείξαν στον κόσμο ότι εν υπάρχει κανένα «τέλος της ιστορίας». Κατά το πέρασ των χρόνων, το ζαπατιστικό κίνημα εξελίχθηκε στο μεγαλύτερο πείραμα αυτόνομων, επαναστατημένων κοινοτήτων στον κόσμο, ένα κίνημα που ενέπνευσε τζαι εμπνέει συντρόφισσες τζαι συντρόφους ανά το παγκόσμιο. Όπως ενέπνευσε τζαι τη συλλογικότητά μας, η οποία έφτασε μέχρι το Μεξικό για να δει την αυτονομία τους που κοντά.

Το κίνημα τούτο όμως βρίσκεται σήμερα σε κίνδυνο. Η «αριστερή» κυβέρνηση του νέου προέδρου του Μεξικού, Manuel Obrador, σχεδιάζει τεράστια πρότζεκτ «ανάπτυξης» στο νότιο Μεξικό: το αποκαλούμενο «Τραίνο των Μάγιας» που περνά μέσα που προστατευόμενες δασικές περιοχές, μαζικές τουριστικές εγκαταστάσεις, φύτευση εμπορεύσιμων δέντρων μέσα στη ζούγκλα, κατασκευή αυτοκινητόδρομου που εννα συνδέει τον Ατλαντικό με τον Ειρηνικό, εξορυκτικές «επενδύσεις» τζαι άλλα. Τούτα ούλλα τα πρότζεκτς φέρνουν στην περιοχή εκατομμύρια νέους τουρίστες, ρύπανση του περιβάλλοντος, καταστροφή περιοχών

μέσα στη ζούγκλα. Απειλούν αρχαιολογικούς θησαυρούς τζαι ιθαγενικούς πολιτισμούς.

Τους τελευταίους πέντε μήνες, ο νέος πρόεδρος εκήρυξε άτυπο πόλεμο στις αυτόνομες ζαπατιστικές κοινότητες. Τούτο γίνεται τόσο μέσω ενός υπόγειου πολέμου προπαγάνδας στα ΜΜΕ, τα κοινωνικά δίκτυα τζαι τη δημόσια σφαίρα που θέλουν να σπλώσουν την εικόνα των Ζαπατίστας ως «αντιδραστικών» που αντιτίθενται στην ανάπτυξη. Παράλληλα ο πόλεμος λαμβάνει τζαι πιο στρατιωτική μορφή, με συλλήψεις, φυλακίσεις, απαγωγές τζαι δολοφονίες. Μόνο τους τελευταίους δυο μήνες εδολοφονηθήκαν τέσσερις ακτιβιστές για την οικολογία τζαι τα δικαιώματα των ιθαγενών, κάποιοι εκ των οποίων εν μέλη του Εθνικού Ιθαγενικού Κογκρέσου, όπου συμμετέχουν τζαι οι Ζαπατίστας. Για τους λόγους αυτούς, αλλά τζαι για τες ακόμα πιο δύσκολες μέρες που έρχονται, αποτελεί καθήκον μας να σταθούμε αλληλέγγυοι στον αγώνα των Ζαπατίστας για τη διαφύλαξη της αυτονομίας τζαι της αξιοπρέπειάς τους.

ΣΥΛΛΟΓΙΚΟΤΗΤΑ RAMONA

**Είμαστε μια ομάδα ατόμων που είσχε την ευκαιρία να επισκεφτεί, να γνωρίσει τζαι να μάθει (από) το ζαπατιστικό κίνημα. Βλέπουμε τις εμπειρίες μας ως καρπό που αποκτήσαμε που τις επαναστατημένες κοινότητες με σκοπό να φυτέψουμε στις δικές μας γεωγραφίες. Εσχηματίσαμε τη συλλογικότητα «Ramona», με την ελπίδα να μεταδώσουμε όσα εμάθαμε που τους Ζαπατίστας, να στηρίζουμε τον αγώνα τους τζαι να δημιουργήσουμε ένα σύνδεσμο μεταξύ εμάς τζαι αυτών.*

Website: ramonacy.home.blog

Facebook: Ramona Collective

Mail: ramonacy.espiv.net

